

ВІДГУК

офіційного опонента,

декана стоматологічного факультету, професора кафедри ортопедичної стоматології ДВНЗ «Ужгородський національний університет» МОН України, доктора медичних наук за спеціальностями 14.01.25 – «Судова медицина» та 14.01.22 – «Стоматологія», професора Є. Я. Костенка на дисертаційну роботу доцента кафедри патологічної анатомії з секційним курсом та судовою медициною Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України Франчука Валентина Васильовича на тему «Судово-медична експертиза у випадках неналежної професійної діяльності медичних працівників», подану до спеціалізованої вченої ради Д64.600.03 при Харківському національному медичному університеті МОЗ України на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.25 – судова медицина

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. Негативні наслідки професійної медичної діяльності є високоактуальною проблемою медицини у світі та в Україні в тому числі. Для прикладу в Німеччині, за даними Федеральної лікарської палати, смертність від лікарських помилок у п'ять разів перевищує смертність на дорогах і забирає щорічно, біля 19 000 життів німецьких громадян.

І, не зважаючи на те, що проблема правопорушень у сфері охорони здоров'я знаходиться на особливому контролі у правоохоронних органів та зацікавлених громадських організацій, особливості судово-медичної експертної оцінки дефектів медичної допомоги є надзвичайно важливими для судової медицини. Цим питанням було приділено увагу в цілій плеяді наукових і методичних праць вітчизняних вчених-судових медиків.

Проблема дефектів медичної допомоги, аналізу їх причин і наслідків, особливостей судово-медичної оцінки лікувально-діагностичної діяльності у випадках кримінальних проваджень за «лікарськими справами» є надзвичайно важливою і для сучасної України. Варто відзначити, що протягом останніх 30 років у вітчизняній науці не було опубліковано результатів комплексних досліджень, які б

розглядали зазначену проблему в розрізі сучасних змін національного і міжнародного законодавства та запитів суспільства. Тому можна прийти до висновку, що методологічні засади виконання судово-медичної експертизи у випадках скарг на неналежні професійні дії медичних працівників, питання організації роботи експертних комісій у таких кримінальних провадженнях з докладним описанням їх покрокових дій і експертних питань, які потребують обов'язкового вирішення, сьогодні вивчені і розроблені недостатньо.

Тому, дисертаційне дослідження, проведене доц. В. В. Франчуком є актуальним і нагальним як для судово-медичної експертної практики, так і для роботи правоохоронних органів.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Відповідно до вимог МОН України, представлена дисертаційна робота була виконана як фрагмент двох планових НДР «Кібер-фізичне моделювання в дослідженнях медико-біологічних процесів» (шифр державної реєстрації 0119U000509, 2019–2022 рр.) та «Комплексний підхід до контролю симптомів безпосереднього і віддаленого прогнозу в умовах коморбідної патології в клініці внутрішніх хвороб та практиці сімейного лікаря» (шифр державної реєстрації 0118U000361, 2018–2020 рр.), які виконуються в Тернопільському національному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. Тема дисертаційної роботи була затверджена на засіданні вченої ради ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України» (протокол № 19 від 24.06.2015 р.) з додатковим уточненням назви (протокол № 6 від 29.05.2018 р.).

3. Наукова новизна, значення отриманих автором результатів для науки і практики.

Дисертаційна робота доцента В. В. Франчука «Судово-медична експертиза у випадках неналежної професійної діяльності медичних працівників» є завершеною науковою працею, виконаною під науковим консультуванням д.мед.н., проф. Б. В. Михайличенка.

Наукова новизна одержаних автором результатів полягає в тому, що *вперше в Україні*:

- на основі дослідження значного за обсягом експертного матеріалу розроблена наукова концепція організації і виконання судово-медичної експертизи у випадках притягнення до відповідальності медичних працівників. Відповідно до цієї концепції встановлені особливості, причини і наслідки недоліків медичної допомоги, з'ясовані види і структура дефектів, які виникають під час професійної діяльності анестезіологів, акушерів-гінекологів, терапевтів, хірургів, середніх медичних працівників;
- на основі аналізу складної і різнофакторної системи багатьох показників застосовано технологію інтелектуальної обробки даних Data Mining, що дало змогу сформулювати інноваційну методологію судово-медичної експертної оцінки якості наданої медичної допомоги. За допомогою цієї методології встановлені прогностичні критерії ризику виникнення дефектів медичної допомоги серед лікарів різних спеціальностей, з'ясовані проблемні питання та сформульовані основні принципи покращення організації судово-медичних експертиз за «лікарськими справами»;
- запропоновані оригінальні авторські класифікації дефектів медичної допомоги в анестезіології-реаніматології, акушерстві і в роботі середнього медичного персоналу. Теоретично обґрунтовані трактування таким поняттям, як «несприятливі наслідки у професійній медичній діяльності», «професійні правопорушення медичних працівників», «нешасний випадок»;
- сформовано перелік найбільш ризикованих лікарських спеціальностей, розроблено професійно-демографічний профіль лікарів, обвинувачених у неналежному наданні медичної допомоги та з'ясовані фактори професійного ризику.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в доповненні теорії судової медицини в частині розробки методології виконання судово-медичної експертизи у випадках скарг на неналежні професійні дії медичних працівників,

питання організації роботи експертних комісій у таких кримінальних провадженнях з докладним описанням їх покрокових дій і експертних питань

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані доцентом В. В. Франчуком методологічні підходи дозволили суттєво розширити науково-теоретичне підґрунтя судово-медичної експертизи у кримінальних провадженнях, пов'язаних з негативними наслідками медичної діяльності. Дисертантом вперше створено докладний покроковий алгоритм виконання судово-медичної експертизи за «лікарськими справами», який отримав галузеве впровадження (інформаційний лист МОЗ України № 38-2019). Відповідно до цього алгоритму експертиза у кримінальних провадженнях з приводу професійних правопорушень медичних працівників має відбуватись у чотири етапи, на кожному з яких експертна комісія послідовно повинна з'ясувати конкретне коло питань. Дотримання експертними комісіями розробленого дисертантом алгоритму допомагає науково-обґрунтовано діагностувати допущений дефект медичної допомоги, встановити його причини і наслідки, констатувати наявність чи відсутність причинно-наслідкового зв'язку між неналежними діями медичного персоналу і негативним наслідком для пацієнта. Це, в свою чергу, дозволяє повною мірою з'ясувати весь медичний механізм інциденту, що завжди є головним і найскладнішим завданням досудового розслідування будь-якого правопорушення під час надання медичної допомоги.

У дисертації запропонована оригінальна методика визначення об'єктивного стану пацієнта на підставі констатації конкретних критеріїв життєдіяльності організму, а також авторська шкала оцінки загального стану пацієнта (SAPOS), яку запатентовано. Методика і шкала призначена для застосування як в експертній, так і у клінічній практиці, що дозволяє об'єктивізувати діагностику загального стану пацієнта на підставі конкретних критеріїв, з чітким розмежуванням 4-ох видів загальних станів хворого: задовільного, середньої тяжкості, тяжкого та вкрай тяжкого.

На підставі проведеного дисертаційного дослідження сформульовано 11 конкретних пунктів практичних рекомендацій для ДУ «Головне бюро судово-

медичної експертизи МОЗ України» і для судово-медичних експертних комісій обласних бюро СМЕ, які суттєво підвищують наукову обґрунтованість експертиз за «лікарськими справами» і оптимізують взаємодію судово-медичної служби з правоохоронними органами у випадках професійних правопорушень медичних працівників. Дисертантом також розроблені рекомендації для органів управління охорони здоров'я щодо профілактики лікарських помилок.

Впровадження результатів дослідження проводилося на етапах виконання роботи:

1) в практичну діяльність у Харківському обласному бюро судово-медичної експертизи, Одеському обласному бюро судово-медичної експертизи, комунальній медичній установі «Бюро судово-медичної експертизи Департаменту охорони здоров'я Чернівецької ОДА», обласному бюро судово-медичної експертизи Житомирської обласної ради, комунальному закладі «Обласне бюро судово-медичної експертизи» Рівненської обласної ради, Івано-Франківському обласному бюро судово-медичної експертизи, Закарпатському обласному бюро судово-медичної експертизи, Тернопільському обласному бюро судово-медичної експертизи;

2) в науково-педагогічну роботу профільних кафедр Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, Харківського національного медичного університету, Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова, Одеського національного медичного університету, Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, Дніпропетровської медичної академії, Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського, Гродненського державного медичного університету (Республіка Білорусь) та Гомельського державного медичного університету (Республіка Білорусь).

4. Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота доц. В. В. Франчука базується на докладному вивченні матеріалів 350 комісійних судово-медичних експертиз, виконаних протягом 2007-2016 рр. у Тернопільському,

Чернівецькому та Житомирському обласних бюро судово-медичної експертизи у кримінальних провадженнях, порушених проти медичних працівників 10 різних регіонів України. Крім того, дисертантом було проаналізовано 135 судових рішень стосовно медичних працівників, яким було висунене обвинувачення у зв'язку з неналежним виконанням професійних обов'язків. Додатково вивчені оригінали кримінальних справ, порушених проти медичних працівників, які перебували у провадженні Головного управління Національної поліції в Тернопільській області (25 справ в 33 томах). Всього було опрацьовано понад 5000 різноманітних документів як медичного, так і процесуального змісту. Обробка отриманих даних відбувалась за допомогою технології штучного інтелекту Data Mining.

Усі завдання дослідження було виконано повністю, мета дослідження досягнута дисертантом. Автор для вирішення поставлених завдань застосував арсенал сучасних методів дослідження, які відповідають профілю роботи

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій обґрунтована вдало вибраним комплексом методологічних підходів і методів до вирішення поставленої мети і завдань, тому не викликає сумнівів і зауважень. Встановлені висновки та рекомендації побудовані на достатньому експертному матеріалі, логічно підсумовують отримані результати та надають вичерпні відповіді на поставлені завдання дослідження.

Базами наукового дослідження виступили три окремі державні експертні установи - Тернопільське обласне бюро судово-медичної експертизи (ТОБСМЕ), КМУ «Бюро судово-медичної експертизи Департаменту охорони здоров'я Чернівецької ОДА» (ЧОБСМЕ) та Обласне бюро судово-медичної експертизи Житомирської обласної ради (ОБСМЕЖОР) та Головне управління Національної поліції в Тернопільській області (ГУНП).

5. Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях. За матеріалами дисертації опубліковано одну авторську монографію та 24 статті. Серед них – у закордонних фахових виданнях 7 статей, з яких 3 роботи - у виданнях, внесених в базу даних «Scopus»; 4 статті – у фахових закордонних виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз (з них одноосібних – 2, англійською

мовою – 2). 17 статей опубліковані у вітчизняних фахових виданнях, включених до міжнародних науко-метричних баз (з яких в моноавторстві – 8, в т.ч. одна з статей – англійською мовою). Отримано 1 патент на корисну модель, опубліковано 2 інформаційних листи МОЗ України. У матеріалах наукових конференцій опубліковано 9 тез (2 з яких – у виданнях іноземних держав, 1 – англійською мовою) і 1 препринт. Серед наукових публікацій, написаних колективно, пріоритет дисертанта у авторстві має місце серед 80,0% робіт.

Основні положення роботи доповідалися на таких наукових конференціях і конгресах: VII з'їзд Всеукраїнського лікарського товариства (Тернопіль, 2003); науково-методична конференція «Роль самостійної роботи у становленні майбутнього фахівця» (Тернопіль, 2004); XIII Конгрес Світової Федерації Українських Лікарських Товариств (Львів – Київ – Чикаго, 2010); науково-практична конференція з міжнародною участю «Актуальные вопросы судебной медицины» (Мінськ, Республіка Білорусь, 2016); науково-практична конференція «Прикладні аспекти морфології» (Тернопіль, 2016); науково-практична конференція «Natural Science Readings» (Братислава, Словацька Республіка, 2017); науково-практичний круглий стіл «Актуальні проблеми теорії та практики правового регулювання галузі охорони здоров'я: проблеми і перспективи», присвячений 25-й річниці прийняття Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (Запоріжжя, 2017); спільне засідання обласного товариства лікарів-терапевтів Тернопільської області (Тернопіль, 2017); Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Полтавські дні громадського здоров'я» (Полтава, 2018); LXI науково-практична конференція «Здобутки клінічної та експериментальної медицини» (Тернопіль, 2018); V Міжнародній науково-практична конференція «Природничі читання» (Сосновець, Республіка Польща, 2018); науково-практична конференція з міжнародною участю «Сучасні досягнення судово-медичної науки та практики» (Яремче, 2018); Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми медичного права: професійний погляд» (Київ, 2018); Міжнародний судово-медичний конгрес (Чернівці, 2019); науково-практична

конференція «Прикладні аспекти морфології експериментальних і клінічних досліджень» (Тернопіль, 2019).

Апробація результатів дослідження відбулась під час спільного засідання кафедр Навчально-наукового інституту морфології та клінічних кафедр Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського (Тернопіль, 2018, 2019).

6. Оцінка змісту дисертації та автореферату, зауваження щодо оформлення

Дисертацію В. В. Франчука викладено на 425 сторінках друкованого тесту (у вигляді рукопису), з яких – основний текст нараховує 348 сторінок. Робота складається зі вступу, огляду літератури, опису матеріалу і методів досліджень, шести розділів власних досліджень, розділу аналізу та узагальнення результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Список використаної літератури нараховує 400 джерел, з яких – 120 латиницею. Дисертація проілюстрована 29 рисунками та 10 таблицями, додатки подано на 29 сторінках. Дисертація побудована за класичною схемою, написана сучасною українською мовою, науковим стилем.

Титульна сторінка роботи містить одразу дві класифікації шифрів спеціальності «14.01.25 – судова медицина» (відповідає Переліку наукових спеціальностей (Перелік 2011) та «22 «Охорона здоров'я», 222 «Медицина» (Відповідає Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (Перелік 2015) згідно Наказу МОН України від 06 листопада 2015 року за № 1151 зі змінами, внесеними Наказом МОН України від 12 квітня 2016 року за № 419). Враховуючи те, що тема дослідження була затверджена у 2015 році, доцільно було б залишити шифр першого переліку.

У **вступі** автор ретельно обґрунтовує актуальність теми дисертації, обраний напрямок дослідження; сформульовано мету, визначено завдання, виокремлено об'єкт і предмет дослідження, перераховано методи дослідження; представлено дані наукової новизни, теоретичної та практичної цінності роботи, описано особистий внесок здобувача, наведено відомості про апробацію результатів дослідження,

вказано число публікацій за темою дисертації.

Зауваження: вступ містить опис використаного переліку методів дослідження, серед яких автор використав метод дослідження, який не належать до паспорту спеціальності 14.01.25 – судова медицина, зокрема «історико-правовий порівняльний метод», що використовується переважно спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень (Юридичні науки).

В **Розділі 1 «СУДОВО-МЕДИЧНІ ТА ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЛІКАРІВ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ (ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ)»** на основі вивчення змісту 400 джерел наукової і науково-медичної інформації автором проведено систематичний аналіз профільної літератури, висвітлені сучасні погляди на проблему несприятливих наслідків медичної діяльності, надано стисло історичну довідку про лікарські помилки, проаналізовано різні наукові підходи щодо термінологічних дефініцій, запропонований власний авторський погляд на концептуальні категорії, які стосуються судово-експертної діяльності під час розслідування «лікарських справ». Автором наголошено на відсутності комплексного підходу у виконанні судово-медичної експертизи у випадках скарг на неналежні професійні дії медичних працівників, питаннях організації роботи експертних комісій у таких кримінальних провадженнях з докладним описанням їх покрокових дій і експертних питань, які потребують обов'язкового вирішення. Розділ викладено на 55 сторінках тексту і розподілено на 5 підрозділів.

Зауваження: огляд літератури виконано за результатом вивчення 400 спеціалізованих, фахових джерел літератури та нормативно-правових актів, із них 193 джерела (за винятком нормативно-правових документів та офіційних коментарів до них, а також дисертаційних робіт) є давнішими 2015-го року. Тобто, глибина інформаційного пошуку у 48,25% джерел інформації перевищує 5-річну межу.

Огляд літератури переважно присвячено визначенням та історичним етапам дослідження проблеми «лікарська помилка», та «медична помилка» з урахуванням результатів досліджень вітчизняних та зарубіжних дослідників у галузі правознавства, доцільніше було б розширити частину огляду, яка є дотичною до

подальших досліджень автора. Автор застосовує аналоги доктринального підходу і формулює категорії «лікарська помилка» та «медична помилка», чим виводить на дискусію, межі котрої є більш широкими, ніж спеціальність «судова медицина».

У веденні дискусії автор не враховує економічну природу стандартів і клінічних протоколів лікування (які по суті є медико-економічними стандартами надання медичної допомоги) і відповідно це може розширювати деліктність медичної діяльності, особливо в реаліях «корона-кризи».

Запропоноване автором власне формулювання визначення «лікарська помилка» - *«лікарська помилка – це неправильні дії чи мислення лікаря при виконанні ним професійних обов'язків, які стали наслідком його добросовісної омани і які не містять складу злочину чи ознак проступку»* може бути трактовано контраверсійно, в частині різного сприйняття значення слова «омана».

В окремих частинах розділу зустрічаються русизми та «кальки» із російських термінів.

Розділі 2 «МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ» викладено на 24 сторінках друкованого тексту і містить 4 підрозділи, в яких надано детальну характеристику обраних для дослідження об'єктів, описана суть застосованих методів дослідження. Для досягнення мети дослідження та виконання поставлених завдань була розроблена комплексна наукова програма судово-медичних досліджень, яка була проведена поетапно і полягала у докладному вивченні матеріалів 350 судово-слідчих справ, порушених правоохоронними органами проти медичних працівників 10 різних регіонів України: Тернопільської, Хмельницької, Житомирської, Волинської, Чернівецької, Вінницької, Львівської, Рівненської, Івано-Франківської та Чернігівської областей.

Розділ 3 «ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ. АНАЛІЗ НЕДОЛІКІВ МЕДИЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ НАЛЕЖНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІКАРЯ» викладено на 23 сторінках друкованого тексту і містить 2 підрозділи, в яких здобувачем розкривається суть суспільно-правових особливостей лікарської професії (які повинні враховуватись правоохоронними органами під час розгляду скарг на

якість наданої медичної допомоги), проаналізовані дефекти у складанні медичної документації та запропоновано авторську шкалу об'єктивного оцінювання загального стану пацієнта SAPOS.

Зауваження: Розділ є фактично продовженням огляду і аналізу літератури, містить мінімальний обсяг результатів власних досліджень. Великим позитивним наслідком проведеного дослідження є спроба автора врегулювати рівність позицій лікаря і пацієнта, долучення до визначення «лікарської помилки» та «медичної помилки», оскільки в сусідніх державах – Російська Федерація та Білорусь, – спостерігаються процеси криміналізації всіх негативних наслідків діяльності у сфері охорони здоров'я, що підвищує її ризики.

Розділ 4 «СУДОВО-МЕДИЧНА ЕСПЕРТИЗА У ВИПАДКАХ «ЛІКАРСЬКИХ СПРАВ»: *АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ»* викладено на 28 сторінках тексту, він розділений автором на 3 підрозділи. Розділ містить опис чинного порядку, точки зору діючого законодавства, призначення і виконання судово-медичних експертиз у випадках лікарських справ, проводиться аналіз проблемних питань таких експертиз. Описано порядок призначення судово-медичної експертизи за сучасним законодавством України у випадках кримінальних проваджень, відкритих проти медичних працівників, виконано аналіз питань слідчих з постанов про призначення судово-медичних експертиз у випадках притягнення до кримінальної відповідальності медичних працівників, визначає проблемні питання організації та виконання судово-медичної експертизи у випадках неналежного надання медичної допомоги.

Зауваження: перші 10 сторінок тексту також містять елементи огляду літератури, які було б доцільно перенести до Розділу 1.

Розділ 5 «СУДОВО-МЕДИЧНІ ЕКСПЕРТНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИПАДКІВ НЕНАЛЕЖНОГО ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ МЕДИЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ НА ПІДСТАВІ АНАЛІЗУ МАТЕРІАЛІВ СУДОВО-СЛІДЧИХ СПРАВ» викладено на 65 сторінках друкованого тексту і розподілений на 2 підрозділи (останній містить 5 змістовних підпунктів). Ця частина роботи присвячена дефектам медичної допомоги, їх розповсюженості, видовій

характеристиці та наслідкам. Надана розлога судово-медична експертна оцінка негативних наслідків лікарювання в анестезіології-реаніматології, акушерстві-гінекології, терапії, хірургії, медсестринстві. Запропоновані власні оригінальні авторські класифікації дефектів медичної допомоги в анестезіології, акушерстві та медсестринстві. Автором приведені яскраві приклади лікарських помилок, взяти з експертної практики.

Зауваження: розділ написано вдало, але наявна невелика кількість русизмів та стилістичних помилок.

Розділ 6 «ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ОБРОБКИ ДАНИХ DATA MINING ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ЕКСПЕРТНИХ КРИТЕРІЇВ ДЕФЕКТІВ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ» викладено на 24 сторінках друкованого тексту, він містить 1 підрозділ. В цій частині роботи автором застосована розроблена методика побудови дерев рішень (decision trees), як складової технології інтелектуальної обробки даних Data Mining, окремо виокремлені експертні критерії неналежної професійної діяльності медичних працівників різних фахів (анестезіологів-реаніматологів, акушерів-гінекологів, лікарів-терапевтів, лікарів-хірургів та середнього медичного персоналу). Розділ є найбільш новаторським і перспективним в плані впровадження в науково-дослідну і практичну діяльність.

Зауваження: Запропонована автором логіко-структурна схема «дерева прийняття рішень» містить велику кількість англіцизмів, що ускладнює її сприйняття. Розділ має один підрозділ, розподілений на 5 підпунктів, що виглядає зайвим і певною мірою випадає із загальної логіки побудови роботи.

Розділ 7 «АНАЛІЗ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ВИПАДКАХ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ. ПРОФЕСІЙНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ЛІКАРІВ, ОБВИНУВАЧЕНИХ У НЕНАЛЕЖНОМУ НАДАННІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ» викладено на 38 сторінках друкованого тексту і містить 2 підрозділи. В цій частині роботи дисертант аналізує судові рішення, прийняті в Україні стосовно «лікарських справ», та досліджує професійно-демографічний профіль лікарів, обвинувачених у неналежному наданні

медичної допомоги. Наведені в розділі результати можна вважати квінтесенцією роботи, і цей фактологічний матеріал має бути широко оприлюдненим з огляду на його актуальність і цінність для багатьох дотичних спеціальностей.

Зауважень немає.

Розділ 8 «МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ВИКОНАННЯ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У ВИПАДКАХ ПОРУШЕНЬ МЕДИЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ ПРОФЕСІЙНИХ ОBOB'ЯЗКІВ» викладено на 23 сторінках тексту, містить 2 підрозділи. В цій частині роботи автор окреслює головні шляхи щодо оптимізації виконання судово-медичних експертиз у випадках «лікарських справ» та пропонує власний алгоритм проведення таких експертиз. Автор визначає основні методологічні засади покращення організації судово-медичних експертиз та посилення доказовості висновків експерта у випадках порушень медичними працівниками професійних обов'язків.

Зауважень немає.

Розділ 9 «АНАЛІЗ І УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ» викладено на 31 сторінці друкованого тексту. Розділ містить короткий переказ застосованої в роботі методології наукового пошуку, отриманих результатів, автором проводиться узагальнення отриманих результатів дисертаційного дослідження. Дисертант стисло описує досліджувану проблему та власні рішення, запропоновані для її вирішення, чим методично обґрунтовує наступні висновки роботи та практичні рекомендації, сформульовані за результатами виконання дослідження.

Зауваження: в розділі присутні елементи дублювання попереднього тексту роботи.

Наведені у дисертації **висновки** є обґрунтованими і достовірними, які надають відповіді на поставлені завдання, практичні рекомендації закономірно впливають з отриманих результатів.

Зауваження до додатків: список власних праць автора, опублікованих за результатами дослідження, в додатку А є надмірно деталізованим і не збігається у оформленні із таким в анотації роботи

7. Питання

В рамках наукової дискусії хотілося би отримати відповіді на наступні запитання:

1. Чи виділялася і досліджувалася автором окремо група медичних помилок, які допускалися при надання стоматологічної медичної допомоги?
2. Які вимоги доказової медицини (за А. Кохрейном) були застосовані при дослідженні матеріалів?
3. Чому саме було обрано саме технологію «Data Mining» для аналізу матеріалів? Чи не було б достатньо кластерного аналізу?
4. Як розробляли карту дослідження для «Data Mining»?
5. Чим зумовлено застосування такої кількості англіцизмів при побудові логіко-структурної схеми моделі прийняття рішень?

ВИСНОВОК

Представлена на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук дисертаційна робота Франчука Валентина Васильовича «Судово-медична експертиза у випадках неналежної професійної діяльності медичних працівників» є самостійним завершеним науковим дослідженням, в якому отримані нові обґрунтовані результати, які в сукупності є значимим вагомих внеском у теоретичну і практичну медицину та визначають новий науковий напрямок методології судово-медичної експертизи у випадках професійних правопорушень медичних працівників.

Зауваження, висловлені до роботи в ході опоненції, не мають принципового характеру і не знижують її наукової цінності.

За науковою новизною, актуальністю, теоретичною і практичною значимістю дисертація Франчука Валентина Васильовича на тему «Судово-медична експертиза у випадках неналежної професійної діяльності медичних працівників» відповідає вимогам п. 10 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого

Постановою кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року за № 567 (у чинній редакції), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.25 – судова медицина.

Офіційний опонент:

декан стоматологічного факультету

професор кафедри

ортопедичної стоматології

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

МОН України,

доктор медичних наук,

професор

Є. Я. Костенко

